

Anne Black

Hun havde fået at vide, at man ikke kunne leve af at være keramiker, så nu cyklede hun rundt til butikker i København, viste sin keramik frem, og spurgte, om de ville forhandle hendes krus og kander.

Snart efter kunne hun knap producere nok til at møde efterspørgslen. I skyndingen fik hun ikke tænkt på et firmanavn, brugte bare sit eget, Anne Black, som år efter var et velkendt brand for en millionforretning.

Den kan snart falde sammen som vådt ler.

Det var ikke bare keramikelskere, der syntes om hendes ting. I 2016 kunne man købe billige efterligninger i Netto, og nu skal Højesteret tage stilling til, om det skal have konsekvenser for Salling Group, der solgte varerne, og Ronald A/S, der fik dem lavet.

Sagen har allerede haft store konsekvenser for Anne Black. Både økonomisk og personligt.

- Det har været voldsomt, siger hun.

- Først blev jeg chokeret over, at nogen bare havde kopieret mig, bagefter var det chokerende, at de ikke erkendte det, for er det så mig, der lyver?

Uanset, hvad svaret bliver, glæder Anne Black sig til, at retten har truffet sin afgørelse. Sagen har stået på i syv år. Hun har været ved at forsvinde i det, hun både kalder et jordskred og en tsunami. Kræfter, der er større end en selv. Som du ikke kan stoppe. Og selv om det ikke er hende selv, men forretningen Anne Black, der skal i retten, så er det hende selv.

- Personen Anne Black og designeren Anne Black ... det er én suppedas, siger hun og skeler til, at mange går på arbejde og udfylder en rolle, og går hjem til en anden.

- Jeg er meget den samme. Det er også derfor, det er så svært, når man bliver kopieret, fordi det er mig som person - ikke bare mit design.

- Så det med navnet. Det har jeg fortrudt mange gange - især de seneste syv år. Det var ikke særligt smart, men måske også et billede på, hvor personligt det egentlig er?

Det var i hvert fald med til at understrege fornemmelsen af at blive ført af sted af mægtige vandmasser eller jord, der bare skred.

Anne Black har dog ikke givet op. Det kan være den samme kraft, der som ung fik hende til at trampe cyklen af sted, da hun fik sin umulige keramikmission til at lykkes. I hvert fald smiler hun, da hun læner sig lidt frem med tekoppen i begge hænder, kniber øjnene lidt sammen, kikker frem for sig og siger:

- Jeg synes, jeg kan se lys ude i horisonten.

Hun har en klar fornemmelse af at have fået godt fat i den skabende, kreative kunstner Anne Black, som var ved at forsvinde i trakasserier, jura og den slags sagsomkostninger, som man ikke kan betale sig fra.

- Den skabende Anne har jo været her hele tiden, men der var nogle år, hvor jeg følte, sagen tog magten fra mig, men nu føler jeg egentlig, at jeg er tilbage på banen og har mere at give, siger hun og ser på, hvad hun har lavet de seneste år. Hun aner et lidt forandret sprog.

- Men det forandrer sig meget roligt. Der er en fortsættelse. Jeg kan se, at det bygger videre på noget, og jeg bilder mig ind - på trods af alt det, der er sket - at det stadigvæk hænger sammen i udtryk. At der er en form for integritet i det, jeg laver.

Hun smiler igen. Hvordan sagen end falder ud i højesteret, om Anne Black ApS så skulle gå konkurs, så ser hun frem til, at der bliver sat punktum. Det har givet hende energi.

- Jeg tror, det er fordi, jeg har fornemmelse af at kunne se en ende. Der er jo ikke flere instanser end højesteret, så det bliver et punktum. Så jeg fik en fornemmelse af, at nu er jeg klar til at tage fat. Det bliver på en måde at starte forfra.

Faktisk har hun taget lidt forskud, og er begyndt igen at arbejde med unika, akkurat som udgangspunktet var, da hun flyttede til København. Nyuddannet fra Kunsthåndværkerskolen i Kolding, nu Designskolen, havde hun sigte på de store udstillinger,

Forårsudstillingen Charlottenborg for eksempel, og så måtte hun til hovedstaden.

- Jeg havde nu ikke rigtig held med at lave noget, som jeg fik ind de steder, hvor gerne ville, siger hun og fortsætter:

- Jeg nåede heller ikke at søge så mange steder, for sideløbende med forsøget på at lave unika-projekter begyndte jeg at lave nogle brugsting.

Det var dem, hun cyklede rundt med.

Anne Black havde på skolen lært om alle slags ler, om glasurer, om keramikken skal brændes højt eller lavt, hvad der sker, hvis der er vand i leret, når man brænder det, hvis der er skidt i. En masse kemi og teori. Og hun havde gjort sig kunstneriske og desigmæssige overvejelser.

- Det eneste, der manglede, var undervisning i, hvad vi skulle bruge uddannelsen til. Vi ville ikke komme til at leve af den. Vi fik at vide, at udsigten mere var at sidde ude på landet i et lille koldt værksted og dreje i weekenden.

For den unge Anne gjorde det ikke så meget. Hun følte sig privilegeret over ikke at have været nødt til at tage en uddannelse "bare" for at få et arbejde, og nød tiden på kunsthåndværkeskolen.

- Det var forbundet med en dybfølt glæde og lyst, og vi blev jo forberedt på, at det ikke ville blive en levevej.

Men butikkerne ville godt sælge hendes kunsthåndværk.

- Så voksede det ligesom derfra. Meget langsomt. Det var så lidt, jeg kunne producere. Mikroskopisk lidt. Det var totalt brødløst, husker Anne Black, som ved siden af keramikken underviste på en Rudolf Steiner-skole.

Det havde på sin vis været hendes eget afsæt. Som barn af Rudolf

Steiner-lærere havde hun selv gået på en Steiner-skole, hvor det kreative element er integreret i undervisningen. Her tæller både krop, sjæl, tanker og ånd.

Også begrebet kloge hænder. Det havde Anne.

Hun havde også en grundlæggende skabertrang. En glæde ved at give form og modellere.

Hun skrev årsopgave om kinesisk kunst og var i praktik hos en keramikker for at lave den praktiske del af sin opgave.

- Det var bare virkelig fantastisk.

Derfra var vejen kort til at uddanne sig i et kreativt fag. Den unge fynbo skulle bare over Lillebælt, og rejste altså bagefter den modsatte vej og over Storebælt til København.

Her voksede hendes forretning, som hun ikke anede noget om at drive. Langsomt. Langsomt. Hun flyttede fra værkstedsfællesskabet til en butik med eget værksted på Blågård's Plads, så kunderne kunne komme til hende. Så sparede hun cykelturene.

Hun kunne producere mere, og mere endnu, da hun blev en del af fællesskabet Designer Zoo, hvor man skiftedes til at passe butikken. Større betydning for tempoet i Anne Black ApS var dog, at hun havde mødt sin mand, Jesper Moseholm, som både interesserede sig for og vidste noget om budgetter, forretningsplaner og alt det, Anne selv ikke havde fået med sig.

Hun havde til gengæld ramt noget, som underviserne på Kunsthåndværkerskolen ikke havde forudset. En spirende interesse for og lyst til at købe keramik og kunsthåndværk,

- Pludselig var vi nogen, et par håndfulde vel, der lavede noget porcelæn og fajance med et moderne udtryk, eller tidløst, som ikke havde referencer til den keramik, som folk forbandt med noget gumpetungt, og fordi vi ramte dét, så gik det hurtigt.

Anne Black kunne ikke leve op til efterspørgslen på sin keramik, og nye tanker dukkede op. Nye muligheder. Jesper syntes, de skulle prøve at finde nogen, der kunne producere for dem og kastede sig ind i at løfte brandet "Anne Black".

- Jeg stejlede lidt, men så gav jeg efter med den betingelse, at det skulle være lavet af nogens hænder.

Hun insisterede på, at det håndværksmæssigt skulle være på samme niveau, som havde hun selv lavet det. Støbt, drejet, modelleret og dekoreret i hånden. Det lykkedes ikke til at begynde med.

- Da vi startede hele det cirkus, sendte vi prøver ud og spurgte: Kan I producere dette? Alle sagde: "ja, ja, det kan vi sagtens. Ikke noget problem", men det lignede aldrig det, det skulle, husker hun.

I stedet ansatte hun selv keramikere, men økonomien hang ikke sammen. Anne Black søgte mod Tjekkiet, hvor hun oplærte to kunsthåndværkere til at lave tingene, som hun ville have dem. Det fungerede i nogen tid, men så forlangte tjekkerne mere for deres arbejde, end kunsthåndværket blev solgt for.

Ved en tilfældighed og efter Jespers ihærdige arbejde etablerede Anne og Jesper sig i Vietnam, hvor de opbyggede virksomheden Khan An Ceramics som et Danida-projekt med alle de muligheder og forpligtelser, det indebar.

Det var en kollega tilbage fra Designer Zoo, som fik lavet tøj i Vietnam, der havde besøgt en landsby, hvor alle producerede porcelæn og keramik i alle mulige afskygninger. Anne syntes, det lød spændende, og så gik Jesper i gang. Ihærdigheden bragte ham med i en erhvervsdelegation, der sammen med daværende udviklingsminister Bertel Haarder besøgte Hanoi, og der blev knyttet en forbindelse.

Snart var Anne i fuld gang med at undervise vietnamesere i sine teknikker, og snart kunne de ansætte en dansk produktionschef.

- Det blev en kæmpesucces, siger Anne og snart fulgte sælgere, agenter, messer, og en millionomsætning af hendes smykker og porcelæn.

- Det var travlt. Spændende. Vildt, siger hun og tilføjer:

- Meget anderledes.

Anne Black var blevet et solidt brand. Kopper, kander, skåle, vaser, hele stel og smykker med mere. Forretningen var blevet udvidet til at rumme andre kunsthåndværkeres keramik og porcelæn. Fra ind- og udland. Hun var for længst blevet optaget i Kraks Blå Bog, optrådte i boligmagasiner og aviser og blev i Berlingske kaldt den ukronede dronning af ny, dansk keramik.

Travle tider, husker hun.

- Det var super fedt. Men det var også lidt mindre mig. Det var selvfølgelig stadig mig, der stod for design, men det kom måske ikke så meget fra mig, som det blev hevet ud af mig. "Hvad har du til os?". Det var faktisk rigtig anstrengende, siger hun, som om hun ikke har tænkt på det før.

I hvert fald falder bemærkningen her, mens hun drikker en kop te i sit værksted, ser ud mod horisonten og reflekterer over, alt det der blev sat i gang efter, at man i 2016 pludselig kunne købe hendes kunsthåndværk for en slik i Netto. Tilsyneladende. For det var kopivarer fremstillet på fabrik i Kina.

Dengang jorden begyndte at skride. Dengang vandmasserne rejste sig og skyllede al ting med sig.

Det er svært, synes hun, at beskrive, hvad det har ført med sig af ærgrelse og frustration.

- Men det har været vildt. Det gav jo virksomheden og os et helt andet fokus, nu skulle det pludselig handle om en slåskamp, at være i medierne, alt muligt lort, møde med advokater, advokatregninger, altså ... alle samtaler handlede om kopi, kopi, kopi, kopi, retssager.

- Jeg blev væltet. Totalt. Måske ikke så meget af selve hændelsen. Eller den væltede mig jo, fordi det var hele mit fundament, og det var utroligt voldsomt at opleve mine ting - altså det, der lignede mine ting så meget - blive vist i Netto på den måde, og siden har det bare været ét langsomt jordskred, som er blevet ved og ved og ved og ved, og nu har rullet i syv år.

Anne Black blev overmandet af ikke at kunne gøre noget. Ikke at kunne sige stop.

- Det har været en ustoppelig tsunami. Vi gjorde jo det, vi tænkte, der skulle til for at stoppe det. Det, som føltes rigtigt. Vi blev nødt til at reagere. Det var simpelthen ikke i orden.

- Man tænker, at når man siger stop, så møder man nogen, der respekterer det, men når man så bare møde et "tsk, hvad snaaaarkker I om? Det har vi overhovedet ikke gjort", så bliver man chokeret.

Anne Black føler, at hun blev beskyldt for at lyve.

- Jeg er blevet kopieret. De siger, de sælger ikke kopier. Hvad gør man så? Truer med advokater?

Så begyndte det juridiske slagsmål. Anne Black troede, at sagen var ovre, da de fik Sø- og Handelsrettens ord for, at hun var blevet kopieret.

- Yes. Fedt. Så er vi færdige med det, men det var vi ikke. Det er virkelig en speciel situation, at når man siger: hertil og ikke længere. Punktum. At det så bare bliver overskredet alligevel. Det er voldsomt. Det føles grundlæggende som mangel på respekt.

Mens sagen rullede, forsøgte Anne Black at holde fast i den skabende keramik - og at gemme sig.

- Jeg har virkelig forsøgt at gemme mig. Prøvet at skærme mig og beskæftige mig så lidt som overhovedet muligt med sagen.

I stedet blev Jesper frontfiguren. Han havde overskuddet. Kunne sætte sig ind i detaljerne, økonomien og juraen.

- Det var nærmest sådan, at når sagen har drænet mig, så har det givet ham energi, siger hun og konstaterer, at nok var kampen fælles:

- Vi har bare reageret meget forskelligt. Det har tændt en ild i ham, mens det mere har tændt min stædighed, min stilfærdige retfærdighedskæmper, fordi jeg har jo virkelig ikke lyst til at stille mig ud at råbe om den uretfærdighed. Jesper kan godt lide at komme ud og fortælle verden om sine synspunkter, og jeg kan virkelige ikke fordrage det. Det dér med at have været kastet ud i den offentlige kamp, som er foregået i medierne, det har jeg simpelthen følt så rædselsfuldt.

Det gjorde det kun værre, at alle ville snakke om sagen. Overalt. Hele tiden.

Anne Black husker, at hun er listet væk fra sammenkomster bare for at slippe for at høre om sagen, også sammenhænge hvor hun ved, at alle ville hende det godt. Familie, venner.

Der er åbenbart noget i sagen, der gør, at mange gerne forholder sig til den. De kender den. Måske fra Bibelen, Disney eller hvor man nu møder temaet: Den store mod den lille, der bare ikke giver op.

Et middel mod det sidste - at give op - har for Anne været at finde rum, hvor hun kunne glemme sagen. Glemme sig selv. Det sker i det daglige. Når hun arbejder, når hun er sammen med gode venner eller børnene, som nok har måttet høre meget om sagen, men som også har deres eget liv.

Og når hun synger.

Anne Black er med i Københavns Kantatekor, et anerkendt kor, der binder an med de store klassiske værker, som det opfører sammen med professionelle solister og musikere.

Der fylder hverken Netto, kopier eller retssager. Kun engang imellem i pauser, hvor Anne nogle gange måtte finde undskyldninger for at komme væk fra snakken.

- Og når jeg har mit virke. Når jeg er keramiker. Lige for tiden er det ikke så ofte ... eller jeg er det jo sådan set hele tiden, men det er ikke så tit, jeg sidder og udfører i praksis.

- Dét, der er med koret, og dét, der er magisk ved det her arbejde - når det lykkes - det er, at man er så optaget af noget, at man glemmer sig selv. Når jeg ikke har været optaget af, hvad der sker omkring mig eller resten af verden, men bare er i gang med et eller andet ... dét har været mit frirum.

Anne fandt også et rum, da hun undervejs i sagen udstillede i Japan. En lokal designer, hun havde samarbejdet med, havde inviteret. Udstillingen var i Tokyo, men Anne fik mulighed for at arbejde nogle dage i en af hans venners værksted ude på landet. Der oplevede hun et par helt almindelige hverdage.

- Det var jo helt fantastisk. Jeg var helt alene af sted og havde mit helt eget lille bitte liv ude på landet i Japan.

Anne Black smiler sig tilbage til selvforglemmelsen. Oplevelsen byggede ovenpå en kæmpe fascination af japansk kultur, mad og stil.

- Alt, hvad der kommer fra japanske hænder er smukt, siger hun og trækker i land. Sådan er det selvfølgelig ikke, men der er en bevidsthed om at gøre sig umage, som taler lige ind i Anne Black.

Nok er hun glad for ikke at leve i det japanske samfund, som hun oplever som barsk, hierarkisk og virkelig præget af præstationskultur, men hun er samtidig, som mange æstetikere, fascineret. Hun tror, det hænger sammen med den måde, japanerne giver ting betydning.

- Alt er gennemsyret af, at man gør sig umage. Det er bare vildt fascinerende, hvis man kan lide ting, og hvordan de tager sig ud. Så er det næsten som en åbenbaring, at se hvor umage man kan gøre sig med sine omgivelser.

- Skønheden skal man bringe ind i alt, hvad man gør. Alt, hvad man gør, skal man gøre sig umage med.

Anne er tilbage i sit værksted. Der, hvor hendes skabertrang giver liv. Der, hvor hun glemmer sig selv.

- Når jeg sidder og kikker på farver - og vælger farver. Skabelsesproces, hvad enten det er gentagelse, gentagelse og gentagelse eller det er at finde på. Når jeg ikke beskæftiger mig med det, der er udenfor.

- Selvforglemmelse. Den er ikke bundet fast til en ting. Den er mange steder. For mig er den rigtig meget dér, hvor jeg bruger mine hænder, eller mine fødder eller min stemme. Dér, hvor der er noget, der går foran tankerne.

Anne Black kan også godt lide at tage vandrestøvlerne på og bare gå sig ind i selvforglemmelsen.

- Ikke sådan noget med at sove i telt i ødemarken, men jeg kan rigtig godt lide at vandre, og på min ønskeliste for 23 er en tur, hvor jeg skal sove enten i telt eller shelter.

Det skulle kunne opfyldes, mener hun, men først skal punktummet lige sættes. Sagen skal afsluttes.

- Så går der selvfølgelig et stykke tid, måske endda nogle år, før det ikke er et samtaleemne mere, men jeg kan se, at der er en ende på, at det skal have en direkte indflydelse på mit liv, siger Anne Black, der ikke behøver at vandre nogle steder for at glemme sig selv.

- Jeg kan godt lide at arbejde. Det føles meget fredfyldt, når man ikke skal beskæftige sig for meget med sig selv. Så det er dét, jeg ser ude i horisonten. Det er mere selvforglemmelse. Mere fred.

Blåbog:

Keramiker, kunsthåndværker og designer. Medejer af Anne Black Aps. Uddannet fra Kunsthåndværkerskolen i Kolding 1996.

Født i Silkeborg, opvokset på Fyn
Gift med Jesper Moseholm. Mor til Magda, Alva og Malte.

Står bag mærket 'Anne Black' og dets boligaccessories, smykker og bordservice håndlavet af vietnamesiske keramikere, hun selv har uddannet.

Indehaver af livsstils- og konceptbutikken 'Black' på Gammel Kongevej på Frederiksberg, der foruden hendes eget porcelæn sælger mode og møbler.

Design denmark

© 2023 Design denmark
Forfatter: Claus Smidstrup
Forlag: Design denmark, København, Danmark
Tryk: Design denmark, København, Danmark

Adresse:
Vesterbrogade 208
1800 Frederiksberg C
Danmark